

แผนการจัดการเรียนรู้

หลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546)

ประเภทวิชา ศิลปกรรม

สาขางาน วิจิตรศิลป์

รหัสวิชา 2301-1001

วิชา องค์ประกอบศิลปะเบื้องต้น

จำนวน 3 หน่วยกิต 4 ชั่วโมง/สัปดาห์

จุดประสงค์รายวิชา

1. มีความรู้ความเข้าใจ ทัศนทางทัศนศิลป์ หลักการกฎเกณฑ์ และวิธีการที่นำไปใช้เกี่ยวกับงานทัศนศิลป์
2. มีทักษะในการจัดวางองค์ประกอบศิลปะ ผลงานศิลปะตามหลักการจัดภาพรูปทรง เทคนิค และเนื้อหาเหมาะสมและมีความคิดสร้างสรรค์
3. เข้าใจและมีทักษะในการใช้สี สร้างผลงานศิลปกรรมตามหลักทฤษฎีสี การจัดภาพ และมีความคิดสร้างสรรค์
4. มีกิจนิสัยที่ดีในการปฏิบัติงาน มุ่งมั่นขยันหมั่นเพียร

มาตรฐานรายวิชา

ปฏิบัติการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ ตามหลักการ คำนึงถึงหลักการจัดภาพความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรง เทคนิคและเนื้อหา กระบวนการ ขั้นตอนปฏิบัติงาน และความคิดสร้างสรรค์

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับ หลักการและทฤษฎีองค์ประกอบศิลปะ ทัศนทางทัศนศิลป์และหลักการของเอกภาพ ขั้นตอนการออกแบบงานองค์ประกอบศิลปะ หลักการจัดภาพ ทฤษฎีสี วิธีการสร้างสรรค์ศิลปะ รูปแบบแนวทางการสร้างสรรค์งานความสัมพันธ์ระหว่าง รูปทรง เนื้อหาและเทคนิค

ตารางวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้

รหัสวิชา 2301-1001

วิชา องค์ประกอบศิลปะเบื้องต้น

จำนวน 3 หน่วยกิต 4 ชั่วโมง/สัปดาห์

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย / หัวข้อย่อย	ระดับพฤติกรรมที่พึงประสงค์							เวลา (ชม.)	
		พุทธิพิสัย						ทักษะ พิสัย		จิต พิสัย
		1	2	3	4	5	6			
1	ความหมายและหลักองค์ประกอบศิลป์	/	/	/				/	4	
2	หลักการและทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ (เอกภาพ)	/	/	/				/	4	
3	หลักการและทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ (ดุลยภาพ)	/	/	/				/	4	
4	หลักการและทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ (จุดสนใจและความเด่น)	/	/	/				/	4	
5	ทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์ (จุดและเส้น)	/	/	/				/	4	
6	ทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์ (น้ำหนักอ่อนแก่)	/	/	/				/	4	
7	ทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์ (พื้นผิว)	/	/	/				/	4	
8	ทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์ (ชนิดของสี การเห็น การเกิดวงจรัส สีอุ่นและสีเย็น)	/	/	/				/	4	
9	ทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์ (สีคู่ประกอบและสี ข้างเคียง ความรู้สีของสี)	/	/	/				/	4	
10	ทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์ (การใช้สีกลมกลืน และสีตัดกัน)	/	/	/				/	4	
11	ทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์ (บริเวณว่าง)	/	/	/				/	4	
12	ทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์ (รูปร่าง)	/	/	/				/	4	
13	ทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์ (รูปทรง)	/	/	/				/	4	
14	ทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์ (ความกลมกลืนและ ความไม่เท่ากัน)	/	/	/				/	4	
15	ทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์ (การซ้ำและ การผันแปร)	/	/	/				/	4	

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย / หัวข้อย่อย	ระดับพฤติกรรมที่พึงประสงค์							เวลา (ชม.)	
		พุทธิพิสัย						ทักษะ		จิต
		1	2	3	4	5	6	พิสัย		พิสัย
16	ทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์ (จังหวะและการเคลื่อนไหว)	/	/	/				/	/	4
17	การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ 1	/	/	/				/	/	4
18	การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ 2	/	/	/				/	/	4

หมายเหตุ

ระดับความรู้ 1 = ความจำ 2 = ความเข้าใจ 3 = การนำไปใช้
 4 = วิเคราะห์ 5 = สังเคราะห์ 6 = ประเมินค่า

	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	หน่วยการเรียนรู้ที่ 6		
	รหัส 2301-1001 วิชา องค์ประกอบศิลปะเบื้องต้น	ระดับ ปวช. จำนวน 3 หน่วยกิต		
	ชื่อหน่วย ทักษะธาตุในงานทัศนศิลป์	จำนวน	4	ชั่วโมง
ชื่อเรื่อง นำหนัก	จำนวน	4	ชั่วโมง	

สาระสำคัญ

น้ำหนักคือ ความอ่อนแก่ ที่เกิดจากแสงและเงา ที่ปรากฏบนวัตถุ หรือการระบายสี ค่าน้ำหนักแบบสองมิติ จะแสดงความกว้างและความยาว ค่าน้ำหนักแบบสามมิติจะแสดงความกว้าง ความยาวและความลึก ระดับค่าน้ำหนักเป็นความแตกต่างของน้ำหนักขาวดำ หรือน้ำหนักของสี ค่าน้ำหนักจริง เป็นค่าน้ำหนักที่เกิดจากแสงเงาจริง ปรากฏบนวัตถุ ค่าน้ำหนักจริง เป็นค่าน้ำหนักที่เกิดจากแสงเงาจริง ปรากฏบนวัตถุ ค่าน้ำหนักลวงตาเป็นค่าน้ำหนักที่สร้างขึ้น มีทั้งสองมิติ และสามมิติ ที่ปรากฏบนพื้นระนาบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของน้ำหนักได้
2. อธิบายความหมายมิติของน้ำหนักแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ ได้
3. ยกตัวอย่างการใช้ค่าน้ำหนักได้
4. ใช้ค่าน้ำหนักสร้างความแตกต่างระหว่างรูปกับบริเวณว่างได้
5. ใช้ค่าน้ำหนักสร้างความแตกต่างระหว่างรูปร่างและรูปทรงได้
6. ใช้ค่าน้ำหนักสร้างปริมาตรความเป็น 3 มิติแก่รูปร่างได้
7. อธิบายความหมายของน้ำหนักจริงและน้ำหนักลวงตาได้
8. จัดองค์ประกอบศิลป์เรื่องน้ำหนักได้

เนื้อหาสาระ

1. ความหมายของน้ำหนัก
2. มิติของน้ำหนัก
3. ระดับความแตกต่างของน้ำหนัก
4. การใช้ค่าน้ำหนัก
5. ค่าน้ำหนักจริงและค่าน้ำหนักลวงตา

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูกล่าวทักทายนักเรียน พร้อมอธิบายสรุปบทเรียนที่ 1 – 5 เพื่อความต่อเนื่องในการเรียนทัศนธาตุเรื่องน้ำหนัก
2. ครูแจกใบความรู้ที่ทัศนธาตุเบื้องต้นเรื่องน้ำหนัก
3. ครูนำภาพตัวอย่างงานองค์ประกอบศิลปะเรื่อง การใช้น้ำหนัก ด้วยเทคนิควิธีการต่าง ๆ ให้นักเรียนดูในขณะที่ทำการสอน
4. ครูสาธิตวิธีการสร้างน้ำหนักด้วยเทคนิควิธีการต่าง ๆ ให้นักเรียนดู เช่น การลดค่าน้ำหนักและเพิ่มค่าน้ำหนักด้วยสีโปสเตอร์ และดินสอ
5. นักเรียนปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย
6. นักเรียนทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน
7. ครูมอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เรื่อง น้ำหนัก จากหนังสือและแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเตรียมพร้อมในการเรียน
8. นักเรียนออกแบบองค์ประกอบศิลป์ด้วยรูปทรงเรขาคณิต เรื่อง น้ำหนักอ่อนแก่ขนาด 5 นิ้ว X 9 นิ้ว จำนวน 3 ภาพ
9. นักเรียนใช้รูปทรงเรขาคณิตมาจัดภาพด้วยดินสอดำ ดังนี้
 - แสดงค่าน้ำหนักแบบ 2 มิติ 2 ภาพ
 - แสดงค่าน้ำหนักแบบ 3 มิติ 1 ภาพ
10. คัดเลือกผลงาน 1 ภาพในหัวข้อเรื่องน้ำหนัก ขยายประมาณ 8 นิ้ว X 11¼ นิ้ว และคัดลอกให้เหมือนแบบ

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. สื่อสิ่งพิมพ์
 - 1.1 แบบประเมินผลก่อนเรียน หลังเรียน เรื่อง น้ำหนัก
 - 1.2 ใบความรู้ เรื่อง น้ำหนัก
 - 1.3 ใบงาน เรื่อง น้ำหนัก
 - 1.4 ใบเฉลยแบบประเมินผลก่อนเรียน หลังเรียน เรื่อง น้ำหนัก
 - 1.5 ใบเฉลย ใบงาน เรื่อง น้ำหนัก
 - 1.6 แบบสังเกตพฤติกรรม เรื่อง น้ำหนัก
 - 1.7 แบบเกณฑ์ประเมินผลงานตามใบงาน เรื่อง น้ำหนัก
2. สื่อโสตทัศนศึกษา
 - โทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียม ตอนที่ 6 เรื่อง น้ำหนัก เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ และแผ่นใสเรื่อง น้ำหนัก
3. สื่อของจริง
 - ภาพงานจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์
4. แบบประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียน

	แบบประเมินผลก่อนเรียน	หน่วยการเรียนรู้ที่ 6
	รหัส 2301-1001 วิชา องค์ประกอบศิลปะเบื้องต้น	ระดับ ปวช. จำนวน 3 หน่วยกิต
	ชื่อหน่วย น้่านัก	จำนวนชั่วโมงรวม 4 ชั่วโมง
ชื่อเรื่อง	ความหมายของน้ำหน้กอ่อนแก่ น้ำหน้กแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ ระดับความแตกต่างของค่าน้ำหน้ก การจัดองค์ประกอบศิลป์	จำนวนชั่วโมง 4 ชั่วโมง

แบบฝึกหัดและใบงาน

กิจกรรมที่ 1

1. จงอธิบายความหมายของน้ำหน้ก
2. จงอธิบายมิติของน้ำหน้กแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ หมายความว่าอย่างไร
3. จงยกตัวอย่างเป็นรูปภาพ เรื่องการใช้ค่าน้ำหน้กดังต่อไปนี้
 - 3.1 ใช้ค่าน้ำหน้กสร้าง ความแตกต่างระหว่างรูปกับบริเวณว่าง
 - 3.2 ใช้ค่าน้ำหน้กสร้างความเป็น 2 มิติแก่รูปร่าง
 - 3.3 จงอธิบายความหมายของน้ำหน้กจริงและน้ำหน้กลวงตา

กิจกรรมที่ 2 : ให้นักเรียนจัดองค์ประกอบศิลป์เรื่องน้ำหน้ก

	ใบความรู้ ที่ 6	หน่วยการเรียนรู้ที่ 6	
	รหัส 2301-1001 วิชา องค์ประกอบศิลปะเบื้องต้น	ระดับ ปวช. จำนวน 3 หน่วยกิต	
	ชื่อหน่วย หน้าที่	จำนวนชั่วโมงรวม	4 ชั่วโมง
ชื่อเรื่อง หน้าที่		จำนวนชั่วโมง	4 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้

- อธิบายความหมายของน้ำหนัก่อนแก่ได้
- อธิบายความหมายของน้ำหนักแบบ 2 มิติ และ 3 มิติได้
- อธิบายระดับความแตกต่างของค่าน้ำหนักเป็นระยะต่าง ๆ ได้
- ยกตัวอย่างเป็นรูปภาพ เรื่องใช้ค่าน้ำหนักได้ 3 เรื่อง
- จัดองค์ประกอบศิลป์ เรื่องน้ำหนักได้

เนื้อหาสาระ

น้ำหนัก่อนแก่ (Tone) น้ำหนัก่อนแก่ของแสงและเงาที่ปรากฏบนวัตถุนั้น เป็นผลมาจากแสงสว่างในธรรมชาติหรือแสงที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น เมื่อใดที่แสงตกกระทบวัตถุจะเกิดเป็นบริเวณสว่างและบริเวณมืด โดยบริเวณสว่างและบริเวณมืดจะค่อย ๆ กระจายค่าน้ำหนักความอ่อนแก่ได้อย่างกลมกลืนปรากฏเป็นปริมาตรของรูปทรงวัตถุ เรื่องของน้ำหนักจึงเกี่ยวข้องโดยตรงกับแสงสว่าง ถ้าปราศจากแสงสว่างหรือปริมาณน้อยรูปทรงของวัตถุก็จะพรั่มัว

1. ความหมายของน้ำหนัก

ลาซารีและลี ได้กล่าวถึงน้ำหนักไว้ว่า มีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกับ Value คือ น้ำหนักเป็นการตอบสนองทางการเห็น และสามารถรับรู้ได้ด้วยแสงสว่างและเงามืดที่ปรากฏบนวัตถุ

ชะลูด นิมเสมอ ได้ให้ความหมายของน้ำหนักไว้ว่า ความอ่อนแก่ของขาวดำ ความอ่อนแก่ของสีเทียบค่าเป็นความอ่อนแก่ดำขาว เช่น น้ำหนักของดำขาว น้ำหนักของสี

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าน้ำหนัก หมายถึง ความอ่อนแก่บริเวณเนื้อที่ถูกแสง และบริเวณเนื้อที่เป็นเงา ในงานศิลปะน้ำหนักอาจเป็นน้ำหนักขาวจนถึงดำ หรือน้ำหนักที่เกิดจากการใช้สี สีเดียวหรือหลาย ๆ สี ทำให้เกิดความประสานความอ่อนแก่เลียนแบบธรรมชาติ หรือสร้างขึ้นให้มีลักษณะแบนราบ

2. มิติของน้ำหนัก

มิติของน้ำหนักแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 แบบ 2 มิติ หมายถึง หน้าหน้าที่แสดงความกว้างและความยาว ให้ความเป็น 2 มิติ แก่รูปร่าง หรือ ทรงเลียนแบบธรรมชาติสร้างขึ้นใหม่ (ภาพ 6-1)

ภาพที่ 6-1

2.2 แบบ 3 มิติ หมายถึง หน้าหน้าที่แสดงความกว้างความยาว และความลึกให้ความเป็น 3 มิติ แก่รูปทรง
เลียนแบบธรรมชาติและรูปทรงที่สร้างขึ้นใหม่ (ภาพ 6-2)

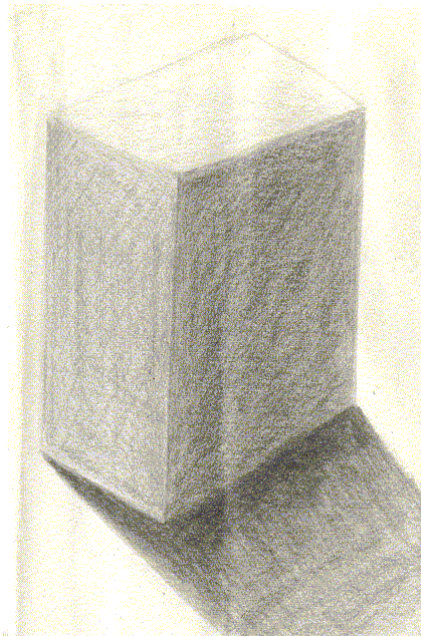
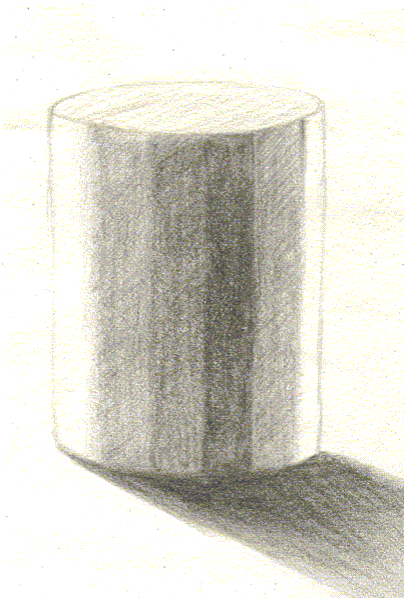

ภาพที่ 6-2

3. ระดับความแตกต่างของค่าน้ำหนัก

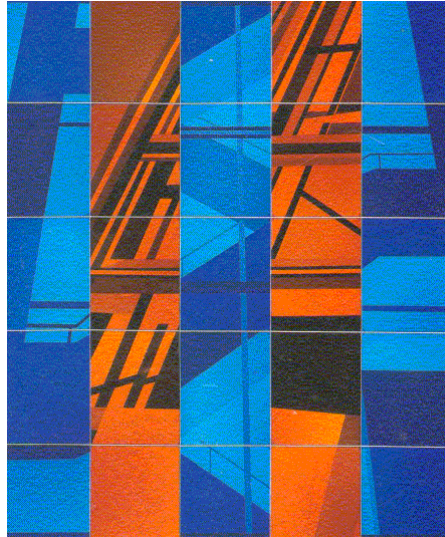
ระดับค่าน้ำหนักที่เป็นความแตกต่างของน้ำหนักขาวดำหรือน้ำหนักของสี สามารถสร้างให้เกิดระดับค่าน้ำหนักต่าง ๆ ได้หลายน้ำหนัก ระดับค่าน้ำหนักที่สร้างได้ง่ายที่สุด คือ น้ำหนักขาว เทา ดำ นอกจากนี้ระดับค่าน้ำหนักยังสามารถเพิ่มให้มีความแตกต่างขึ้นได้อีก เป็น 5, 7 หรือ 9 ระยะ เป็นต้น

4. การใช้ค่าน้ำหนัก

น้ำหนักสามารถนำมาใช้ได้ดังนี้

4.1 ใช้สร้างสรรคความแตกต่าง หรือการตัดกันระหว่างรูปร่าง หรือรูปทรงกับบริเวณว่าง (ภาพ 6-4)

ภาพที่ 6-4

4.2 ใช้สร้างสรรคความเป็น 2 มิติแก่รูปร่าง (ภาพ 6-5)

ภาพที่ 6-5

4.3 ใช้สร้างสรรคปริมาตรความเป็น 3 มิติแก่รูปทรง (ภาพ 6-6)

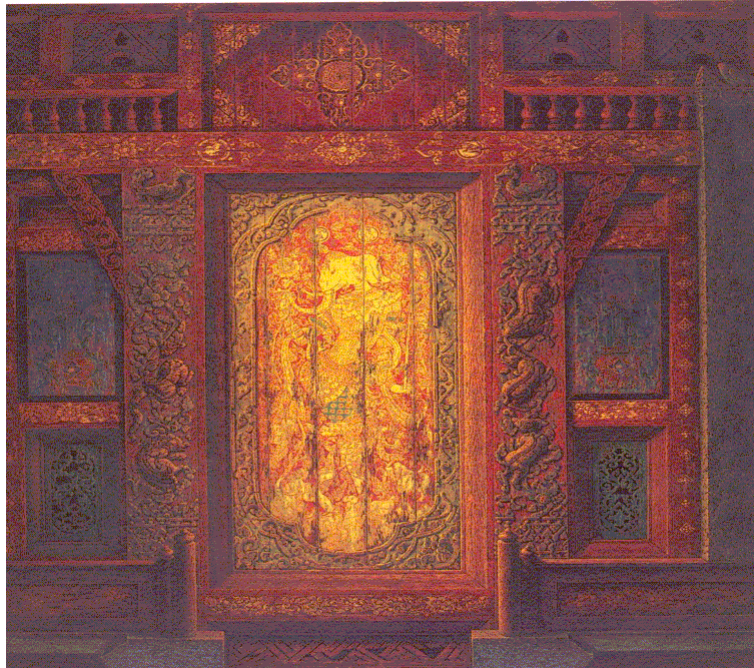
ภาพที่ 6-6

4.4 ใช้สร้างสรรคความรู้สึกในทางลึก (ภาพ 6-7)

ภาพที่ 6-7

4.5 ใช้น้ำหนักเน้นเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ (ภาพ 6-8)

ภาพที่ 6-8

4.6 ใช้น้ำหนักเพื่อสร้างสรรคอารมณ์และความรู้สึก (ภาพ 6-9)

ภาพที่ 6-9

5. ค่าน้ำหนักจริงและค่าน้ำหนักดวงตา

5.1 ค่าน้ำหนักจริง หมายถึง ค่าน้ำหนักที่เกิดจากแสงสว่างและเงาจริงปรากฏบนวัตถุ ได้แก่ ค่าน้ำหนักในงานศิลปะ สาขาประติมากรรมและสถาปัตยกรรม (ภาพ 6-10)

ภาพที่ 6-10

5.2 คำน้่านักลวงตา หมายถึง คำน้่านักที่เเกิดจากการสร้างขื้นมีลักษณะ 2 มิติ และ 3 มิติ ในงานจิตรกรรม ศิลปะภาพพิมพ์และงานออกแบบต่าง ๆ ปรากฏบนพื้นระนาบกระดาษ ผ้าใบ ฯลฯ เป็นคำน้่านักลวงตา (ภาพ 6-11)

ภาพที่ 6-11

สรุป น้ำหนักอ่อนแก่ของแสงและเงา

น้ำหนัก คือ ความอ่อนแก่ของบริเวณที่ถูกแสงสว่าง และบริเวณที่เป็นเงาของวัตถุ หรือการระบายสี ให้มีผลเป็นความอ่อนของสีหนึ่ง หรือหลายสี หรือบริเวณที่มีสีขาว สีเทา และสีดำ ในความเข้มระดับต่าง ๆ ในงานชิ้นหนึ่ง น้ำหนักที่ใช้ตามลักษณะของแสงเงาในธรรมชาติจะทำให้เกิดปริมาตรของรูปทรง นอกจากจะให้ปริมาตร และความแน่นแก่รูปทรงแล้ว น้ำหนักยังให้ความรู้สึก และอารมณ์ ด้วยการประสานความอ่อนแก่ในตัวของมันเองอีกด้วย ในงานนามธรรม เราจะได้ความรู้สึก ความอ่อนแก่ ของน้ำหนักที่ประสานกันอยู่ในภาพโดยตรง โดยไม่ต้องผ่านรูปทรง ที่รูปได้เข้าใจได้แต่อย่างใด

คำถามท้ายหน่วย

แบบฝึกหัด

1. ความหมายของน้ำหนัก คือ
.....
.....
2. ความหมายของน้ำหนัแบบ 2 มิติ คือ
.....
.....
3. ความหมายของน้ำหนัแบบ 3 มิติ คือ
.....
.....
4. การใช้ค่าน้ำหนัก มี 3 ลักษณะ ได้แก่
.....
.....
.....
5. อธิบายความหมายของค่าน้ำหนักจริง คือ
.....
.....
6. อธิบายความหมายของค่าน้ำหนักดวงตา คือ
.....
.....

เอกสารอ้างอิง

เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ. 2542. **องค์ประกอบศิลปะ 1**. กรุงเทพฯ : บริษัทเฟื่องฟ้าพรินติ้ง จำกัด.
กรรณิการ์ จันทโรโกเมศ. 2547. **เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎีองค์ประกอบศิลปะเบื้องต้น**
วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย. สุโขทัย